

Tuula Björkenor, utvecklare
Åsa Erikols, informatör
Monika Eriksson-Bertilsson, direktör
Susanne Holmsten, utvecklare
Ann Tjernberg, utvecklare

SAMMANSTÄLLNING AV MINNESANTECKNINGAR FRÅN ARBETSKONFERENSEN: "DET SKA VARA LÄTT ATT GÖRA RÄTT"

Konferensen hölls den 16 oktober 2009 på Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL). Politiker och tjänstemän från länets kommuner och landstinget Västmanland medverkade (se bilaga). Medverkade gjorde också Anna Lilja-Qvarlander från Sveriges Kommuner och Landsting.

A.

Nuläget

VKL bedriver utvecklingsarbete

Den FoU-verksamhet som tidigare fanns i länet, FoU Västmanland, upphörde den 1 januari 2007 och ersattes av en Utvecklings- och Utredningsfunktion (UoU) inom VKL. Inom utvecklings- och utredningsfunktionen arbetar tre utvecklare som är sakkunniga inom områdena; äldreomsorg, psykiatri, individ- och familjeomsorg, projektledning och utvärderingsarbete. Viktiga delar av UoU:s arbete är att bidra till samverkan mellan kommunerna och landstinget och andra verksamheter inom vård- och omsorgsområdet. Ett samarbete med Mälardalens högskola och Örebro universitet är under uppbyggnad respektive har påbörjats. UoU använder sig av forskningsresultat i de olika utvecklingsarbeten som bedrivs.

Inom VKL arbetar också, sedan tidigare, en utvecklingsstrateg för det sociala området. En processledare är projektanställd för att arbeta med implementering av nationella riktlinjer för missbruksvården. Ytterligare två projektledare har anställts och kommer senare under hösten att påbörja arbetet med implementering av de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom.

Landstinget Västmanland har utarbetade strategier för kompetensutveckling

Landstinget Västmanland har utarbetade strategier för kompetensutveckling. Ett syfte är att fler anställda genomgår magisterutbildning och forskarutbildning samt disputerar inom områden som har relevans för praktiken.

Samverkan mellan kommuner och högskolor

Västerås stad samverkar med Eskilstuna kommun och Mälardalens högskola i ett treårigt projekt som inbegriper både skolan och socialtjänsten. Kommunerna Fagersta, Skinnskatteberg och Norberg samverkar med Högskolan i Dalarna genom Sociala Utbildningsrådet i Dalarna (SUD). Högskolan i Dalarna har en utvecklad struktur och

organisation för kontakten med kommunerna. Det finns ytterligare exempel på samverkan mellan en kommun i Västmanland och högskolor eller universitet.

Intresset inom och mellan olika lärosäten varierar

Intresset från de olika lärosätena (högskolor/universitet) att samverka med huvudmännen varierar mellan olika institutioner inom samma lärosäte och mellan olika lärosäten. Det gör också lärosätenas kunskaper om huvudmännens arbete och en evidensbaserad praktik.

Erfarenhet av att det är positivt att också anställa personer med en högre utbildningsnivå

Det finns exempel på att kommuner anställt personer med högskoleutbildning i verksamheter där det förut helt saknats anställda med högskoleutbildning, vilket varit positivt för verksamheten och verksamhetens utveckling.

FoU-verksamhet som saknas

De tidigare FoU-rapporterna som uppmärksammade undersköterskors och arbetsterapeuters arbete saknas idag av en del. Det gäller också de verksamhetsnära seminarier som hölls av FoU i olika kommuner i länet.

Stödstrukturer

Lagstiftning, förordningar och nationella samt kommunala riktlinjer utgör stödstrukturer i arbetet. Det gäller exempelvis de nationella riktlinjer som finns för demensvård och missbruksvård.

Det utvecklingsarbete som utförs av UoU och utvecklingsstrategen inom VKL utgör en stödstruktur för länet.

Inom landstinget Västmanland finns också Centrum för klinisk forskning, Lärcenter och Kompetenscenter för hälsa, som stödstrukturer för kunskapsutveckling.

Den *strategi* för landstingsanställda som nämns ovan (under rubriken: Nuläge) utgör också ett exempel på en stödstruktur.

Andra stödstrukturer som finns i länet är; VKL:s socialberedning och Gemensamma Nämnd. De presidiekonferenser som VKL regelbundet anordnar utgör också en stödstruktur för länet.

Ytterligare en stödstruktur för kunskapsutveckling är de nätverksträffar som anordnas för professionella verksamma inom olika områden.

Ytterligare stödstrukturer för kunskapsutveckling är gemensamma konferenser där det ges tillfälle att ta del av aktuell forskning och delge varandra goda exempel (ex: föräldrastöd, missbruksvård).

Universitetens och högskolornas roll

Det föreligger stora skillnader mellan olika lärosäten vad gäller kunskaper om det arbete som bedrivs inom kommunal och landstingskommunal verksamhet. Det föreligger också stora skillnader i synen på forskning och evidensbegreppet.

Lärosätena behöver ha kunskap om viktiga beslut på nationell nivå, exempelvis att det har antagits nationella riktlinjer för missbruksvården.

Universiteten och högskolorna behöver spela en mer aktiv roll när det gäller att sprida forskningsresultat.

Det är viktigt att få till stånd en ”jämlig” dialog mellan forskningen och praktiken, där man lär av och påverkas av, varandra.

Inrättande av kombinationstjänster är önskvärt. Kombinationstjänsterna bör vara delade mellan en kommun och ett lärosäte.

En strukturerad samverkan behövs.

Professionens roll

Professioner (med akademisk utbildning) har ett ansvar för att hålla sig à jour med aktuell forskning inom det egna verksamhetsområdet.

Chefer har ett ansvar att uppmuntra och stimulera de anställda att fortbilda och vidareutbilda sig och att ta del av aktuell forskning. För att detta ska vara möjligt är chefernas egen kompetens viktig.

Forskningen behöver presenteras på ett sätt som gör den möjlig att ta till sig, exempelvis utgå från vardagsarbetet och svårigheter i detta och knyta aktuell forskning till vardagens arbete. Detta ställer stora krav på utbildningsanordnaren och dem som ska lära ut.

Det är viktigt att använda sig av alla de tre delarna i den evidensbaserade praktiken. Utgångspunkten för arbetet ska vara brukarens/kundens/patientens/klientens/vårdtagarens behov.

Ett bra sätt att lära är att ta del av andras goda exempel och att delge andra egna goda exempel.

Kollegiegranskning kan vara ett sätt att lära av varandra.

Det är också viktigt att systematisera och strukturera den erfarenhetsbaserade kunskapen.

Styrkor o svagheter

Fungerande stödstrukturer finns (se under rubriken stödstrukturer).

Det finns ett stort intresse för kunskapsutveckling och samverkan.

Nya stödstrukturer behöver utvecklas. Befintliga stödstrukturer behöver vidareutvecklas.

Det är viktigt med en fortsatt diskussion i länet om vilken roll Centrum för klinisk forskning, Lärcenter och UoU kan spela för kunskapsutvecklingen.

B

Förutsättningar för samverkan mellan kommuner o landsting för en evidensbaserad praktik

Det finns ett stort intresse både av att lära av varandra (huvudmännen) och av forskningen.

Det saknas strukturerade stödformer inom flera områden och för flera av kommunerna i länet. Det föreligger därför ett behov av att utveckla eller vidareutveckla strukturerade stödformer.

Samverkan mellan huvudmännen i länet och högskolor/universitet behöver utvecklas vidare.

Flera kommuner har en uttalad politisk viljeinriktning att arbeta med evidensbaserade metoder.

En stor del av det arbete som bedrivs inom kommunal och landstingskommunal verksamhet saknar dock evidens. Inom hälso- och sjukvården bedöms ca 30-40 procent av det arbete som utförs ha evidens. Inom socialtjänsten är andelen lägre. Det arbete som saknar evidens kan vara lika viktigt och fruktbart som det som har evidens. Det är därför viktigt att inte förkasta allt arbete som saknar evidens. Att ett arbetssätt saknar evidens kan exempelvis bero på att forskarsamhället inte visat arbetssättet något intresse eller ännu inte haft tid eller möjlighet att bedriva forskning inom området.

Ibland har det visat sig att metoder som bedömts vara evidensbaserade visat sig sakna evidens vid närmare studier.

När evidens saknas kan det ändå vara viktigt att ta del av den forskning som finns och ta del av andras erfarenheter, ”söka bästa möjliga kunskap”.

Utbildningsnivån varierar mellan olika yrken och mellan olika verksamhetsområden. Kunskaper och traditioner om hur forskning kan sökas och förstås varierar mellan olika individer och yrkesgrupper. Att söka och ta till sig forskning kan vara svårt och tidsödande. Det är orimligt att förvänta sig att anställda utan akademisk utbildning ska göra detta på egen hand.

Etablerade samarbetsformer

Det finns flera etablerade samarbetsformer i länet på olika nivåer. En del av dessa inom ramen för VKL. På politisk nivå finns VKL:s socialberedning och Gemensamma Nämnd. De presidiekonferenser som VKL regelbundet anordnar utgör också en etablerad samarbetsform.

Nätverksträffar för chefer respektive verksamma inom vård, hälsa och omsorg utgör också etablerade samarbetsformer.

Gemensamma konferenser där det ges tillfälle att ta del av aktuell forskning och delge varandra goda exempel (ex: föräldrastöd, missbruksvård) utgör etablerade samarbetsformer och forum för kunskapsutveckling.

De vård- och omsorgscollegor som nyligen inrättats väcker förhoppningar om en ökad och utvecklad samverkan mellan kommunerna, landstinget och lärosätena.

Behövs något helt nytt

För att ta emot information om aktuell forskning från den nationella nivån behövs en funktion inom den egna organisationen som tar emot informationen och förmedlar den vidare in i organisationen.

Professionen behöver kunna göra egna uppföljningar och utvärderingar av den egna verksamheten. För att detta ska bli möjligt behöver kunskaper tillföras.

Forskningen behöver göras lättillgänglig för de anställda och för de förtroendevalda. Det kan ske genom att forskning sammanfattas och presenteras på ett lättbegripligt språk. Ett annat sätt att göra detta kan vara att ge utbildning som utgår från vardagsarbetet och sedan kopplar vardagsarbetet till forskningen. Detta har med framgång prövats inom exempelvis Kompetensstegen i Västerås stad.

En länk för dialog och informationsutbyte mellan den lokala o nationella nivån

VKL kan utgöra en länk mellan den nationella och den lokala nivån. Länken bör formaliseras genom att nyckelpersoner utses.

Önskemål riktade till nationell nivå

De önskemål som framfördes och som riktade sig till nationell nivå var:

- Gemensamma konferenser
- Utbildningar och utbildningsdagar
- Möjligheter att mötas i nätverk
- I öppna jämförelser behövs en ökad fokusering på resultat och en minskad fokusering på nöjdhet
- Ge kunskaper för att öka beställarkompetensen
- Ge kunskaper om (systematiskt) uppföljningsarbete
- Ge metodstöd och hjälp med metodutveckling i praktiken
- Redskap för att mäta resultat
-

- Utarbetandet av fler nationella riktlinjer
- Harmoniserad lagstiftning (HSL, SoL, KL)
- Formulerandet av kompetenskrav på kommunal personal

- Sammanställning av befintlig statistik
- Förståelse för de små kommunernas situation
- En kunskapsportal där forskning presenteras på ett sätt som är lätt att förstå
- Stimulans till verksamhetsnära forskning
- Medel för inrättandet av kombinationstjänster
- Medel till inrättandet av regionala databaser med goda exempel på bl a evidensbaserade arbetssätt från det egna länet
- Medel för att kunna praktisera hos varandra
- Medel för att höja den allmänna kompetensnivån
- Medel för gemensamma projekt högskolor/universitet och dem som arbetar nära brukaren hos de olika huvudmännen

C

Sammanfattande och avslutande gemensam diskussion

- I Västmanland finns utarbetade stödstrukturer som underlättar ett fortsatt utvecklingsarbete.
- Landstinget bedriver egen forskning. Det gör inte kommunerna.
- Samarbetet med högskolor och universitet behöver utvecklas vidare. Det är viktigt att få till stånd en ”jämlig” dialog mellan forskningen och praktiken, där man lär av och påverkas av, varandra.
- FoU - verksamhet i länet behövs inom landstinget och kommunerna och kanske också gemensamt.
- VKL spelar en viktig roll för samverkan och olika former av utvecklingsarbeten.
- **Det finns goda förutsättningar för ett fortsatt utvecklingsarbete i länet.**

Deltagare till SKL:s nationella konferens den 28 oktober 2009

- Eva Sahlén, direktör Sociala nämndernas stab, Västerås stad
- Karin Bodlund, Vård- och omsorgschef, Sala kommun
- Eventuellt en tjänsteman från landstinget
- Eventuellt en politiker från landstinget
- Tuula Björkenor, utvecklare VKL
- Susanne Holmsten, utvecklare VKL
- Ann Tjernberg, utvecklare VKL

Christina Persson, processledare för implementering av nationella riktlinjer för missbruksvården, VKL

Minnesanteckningarna sammanställda av Susanne Holmsten